

Inhabilitet

Forebygging og avdekking innenfor rammene av personvernreglene

Advokat Toini Oulie-Hauge
Kommuneadvokaten i Oslo
13. desember 2019

Habilitet – inhabilitet

- ▶ Inhabilitet betyr at det foreligger forhold som kan svekke tilliten til at tjenestemannen er upartisk – det vil si at han kan ta utenforliggende hensyn
- ▶ Regulert i forvaltningsloven §§ 6-10
- ▶ Sikre riktige avgjørelser, opprettholde tilliten til forvaltningen
- ▶ Forpliktelse hos den enkelte:
 - Forvaltningsloven
 - Personalthåndbok/Etiske normer for folkevalgte i Oslo kommune: Plikt til å varsle

Hvordan avdekke inhabilitet og forebygge at inhabilitet oppstår?

- ▶ Kan kommunen gjøre noe mer enn å motta informasjon fra ansatte/folkevalgte?
- ▶ Andre forpliktelser kan gjøre det nødvendig å være mer aktiv:
 - Kommunelovens regler om forvaltningsrevisjon, internkontroll mv.
 - Regelverket om offentlige anskaffelser
 - Straffelovens regler om korrupsjon mv.
- ▶ Tema i dag:
 - Rammer i personvernreglene
 - Gjelder personopplysninger: Opplysninger som kan knyttes til en enkeltperson

Kort om rammene i personvernregelverket

Overordnet: Regelverket om personopplysninger

- ▶ Personopplysningsloven
 - Gjennomfører EUs personvernforordning og gir enkelte særregler for Norge
- ▶ EUs personvernforordning (GDPR)
 - Felles regler for EU og EØS
 - Inkorporert i norsk rett gjennom personopplysningsloven
 - Regler om behandling av personopplysninger
- ▶ De fleste reglene om behandling av personopplysninger i selve forordningen (99 artikler)
- ▶ Sentrale hensyn

Sentrale begreper

Personopplysninger

Alle opplysninger som kan knyttes til en enkeltperson, f.eks. navn, adresse, telefonnummer etc., men også IP-adresser kan være personopplysninger

Særlige kategorier av personopplysninger

Opplysninger om rase, etnisitet, politisk oppfatning, religion, fagforeningsmedlemskap, helseforhold, seksuelle forhold eller seksuelle orientering

Behandling av personopplysninger

All bruk av personopplysninger; innsamling, sammenstilling, tilgang, lagring, utlevering, m.m.

Personvernprinsipper

Artikkel 5. *Prinsipper for behandling av personopplysninger*

1. Personopplysninger skal

- a) behandles på en lovlig, rettferdig og åpen måte med hensyn til den registrerte («lovlighet, rettferdighet og åpenhet»),
- b) samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål og ikke viderebehandles på en måte som er uforenlig med disse formålene; viderebehandling for arkivformål i allmennhetens interesse, for formål knyttet til vitenskapelig eller historisk forskning eller for statistiske formål skal, i samsvar med artikkel 89 nr. 1, ikke anses som uforenlig med de opprinnelige formålene («formålsbegrensning»),
- c) være adekvate, relevante og begrenset til det som er nødvendig for formålene de behandles for («dataminimering»),
- d) være korrekte og om nødvendig oppdaterte; det må treffes ethvert rimelig tiltak for å sikre at personopplysninger som er uriktige med hensyn til formålene de behandles for, uten opphold slettes eller rettes («riktighet»),
- e) lagres slik at det ikke er mulig å identifisere de registrerte i lengre perioder enn det som er nødvendig for formålene som personopplysningene behandles for; personopplysninger kan lagres i lengre perioder dersom de utelukkende vil bli behandlet for arkivformål i allmennhetens interesse, for formål knyttet til vitenskapelig eller historisk forskning eller for statistiske formål i samsvar med artikkel 89 nr. 1, forutsatt at det gjennomføres egnede tekniske og organisatoriske tiltak som kreves i henhold til denne forordning for å sikre de registrertes rettigheter og friheter («lagringsbegrensning»),
- f) behandles på en måte som sikrer tilstrekkelig sikkerhet for personopplysningene, herunder vern mot uautorisert eller ulovlig behandling og mot utilsiktet tap, ødeleggelse eller skade, ved bruk av egnede tekniske eller organisatoriske tiltak («integritet og konfidensialitet»).

2. Den behandlingsansvarlige er ansvarlig for og skal kunne påvise at nr. 1 overholdes («ansvar»).

Krav om behandlingsgrunnlag/hjemmel

- ▶ Behandlingsgrunnlag i personvernforordningen
- ▶ Ved kommunens virksomhet er det ofte nødvendig med et rettsgrunnlag (hjemmel) også i intern, norsk rett
 - Lovhjemmel
 - Vedtak fattet i medhold av lov eller forskrift kan danne grunnlag
 - Krav til innhold i det rettslige grunnlaget

Behandlingsgrunnlag («alminnelige» personopplysninger)

Artikkel 6. *Behandlingens lovlighet*

1. Behandlingen er bare lovlig dersom og i den grad minst ett av følgende vilkår er oppfylt:

- a) den registrerte har **samtykket** til behandling av sine personopplysninger for ett eller flere spesifikke formål,
- b) behandlingen er **nødvendig** for å **oppfylle en avtale** som den registrerte er part i, eller for å gjennomføre tiltak på den registrertes anmodning før en avtaleinngåelse,
- c) behandlingen er **nødvendig** for å **oppfylle en rettslig forpliktelse** som påhviler den behandlingsansvarlige,
- d) behandlingen er **nødvendig** for å **verne den registrertes eller en annen fysisk persons vitale interesser**,
- e) behandlingen er **nødvendig** for å **utføre en oppgave i allmennhetens interesse eller utøve offentlig myndighet** som den behandlingsansvarlige er pålagt,
- f) behandlingen er **nødvendig** for formål knyttet til de **berettigede interessene** som forfølges av den behandlingsansvarlige eller en tredjepart, **med mindre den registrertes interesser eller grunnleggende rettigheter og friheter går foran og krever vern av personopplysninger**, særlig dersom den registrerte er et barn.

Nr. 1 bokstav f) får ikke anvendelse på behandling som utføres av offentlige myndigheter som ledd i utførelsen av deres oppgaver.

Nødvendig med
supplerende
rettsgrunnlag, jf.
artikkel 6 nr. 3

Behandlingsgrunnlag («særlige kategorier» personopplysninger)

- ❖ I utgangspunktet forbudt
- ❖ Mulig behandlingsgrunnlag i artikkel 9 nr. 1 bokstav g?

Artikkel 9. Behandling av særlige kategorier av personopplysninger

1. Behandling av personopplysninger om rasemessig eller etnisk opprinnelse, politisk oppfatning, religion, filosofisk overbevisning eller fagforeningsmedlemskap, samt behandling av genetiske opplysninger og biometriske opplysninger med det formål å entydig identifisere en fysisk person, helseopplysninger eller opplysninger om en fysisk persons seksuelle forhold eller seksuelle orientering, er forbudt.

2. Nr. 1 får ikke anvendelse dersom et av følgende vilkår er oppfylt:

g) Behandlingen er nødvendig av hensyn til viktige allmenne interesser, på grunnlag av unionsretten eller medlemsstatenes nasjonale rett som skal stå i et rimelig forhold til det mål som søkes oppnådd, være forenlig med det grunnleggende innholdet i retten til vern av personopplysninger og sikre egnede og særlige tiltak for å verne den registrertes grunnleggende rettigheter og interesser.

- ❖ Nødvendig med rettsgrunnlag (hjemmel) i intern, norsk rett
- ❖ Må vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle hva som er nødvendig og om det er mulig å forebygge/gjennomføre kontroll på annen måte

Hva kan gjøres for å forebygge og avdekke inhabilitet?

Rammer i personopplysningsreglene

Hva er det ønskelig å gjøre?

♦ Kontroll?

- På bakgrunn av mistanke?
- Stikkprøvekontroller?
- Forvaltningsrevisjon/internkontroll?

♦ Forebygge?

- Utarbeide rutiner?
- Utarbeide register? Skal et register være statisk eller dynamisk?

Hvilke opplysninger er nødvendige?

- ▶ Opplysninger man allerede har?
 - NB: Særlige regler om bruk av opplysningene andre formål enn de ble samlet inn for (artikkel 6 nr. 4)
- ▶ Opplysninger som innhentes fra den ansatte/folkevalgte?
 - Grunnlag for å innhente opplysningene i arbeidsavtale/instruks?
 - Opplysninger om nærstående? Må det bygge på frivillighet?
- ▶ Opplysninger som innhentes fra andre (eks. offentlige registre)?

Aktuelle behandlingsgrunnlag (I)

- ▶ Samtykke (artikkel 6 nr. 1 bokstav a)
 - Problematisert pga skjevhet i styrkeforhold
 - Samtykke kan trekkes tilbake når som helst – uansett et skjørt grunnlag

Aktuelle behandlingsgrunnlag (II)

- ▶ Nødvendig for å utføre en oppgave i allmennhetens interesse eller utøve offentlig myndighet? (artikkel 6 nr. 1 bokstav e)
 - Aktuelt behandlingsgrunnlag – men nødvendig med rettsgrunnlag i norsk rett
 - Grunnlag i avtale mellom arbeidsgiver og organisasjonene/arbeidsgivers styringsrett?
 - Datatilsynet uttrykt skepsis til forslag om utarbeidelse av registre: Generell rapporteringsplikt er så inngripende at det må forankres i lov
- ▶ Interesseavveining: Nødvendig for formål knyttet til berettigede interesser som forfølges av kommunen, og hensynet til den enkelte går ikke foran? (artikkel 6 nr. 1 bokstav f)
 - Styrevervsregisteret (KS): Nødvendig for å sikre åpenhet i kommunesektoren, og dette veier tyngre enn den enkeltes personverninteresser
 - KMDs forslag til veiledende retningslinjer for registreringsordning for statsansattes økonomiske interesser mv: Datatilsynet uttrykt at behandlingsgrunnlaget er usikkert.

Aktuelle nasjonale rettsgrunnlag (I)

- ▶ Nødvendig ved behandlingsgrunnlag etter artikkel 6 nr. 1 bokstav e
- ▶ Eksempler på eksplisitte lovhjemler på andre områder:
 - Domstoloven § 121 e: Domstolenes sidegjøremålsregister
 - Hvitvaskingsloven § 12: Kundetiltak – politisk eksponerte personer og nærstående
 - Forskrift om sikkerhetsklarering og annen klarering

Aktuelle nasjonale rettsgrunnlag (II)

- ▶ For Oslo kommune:
- ▶ Forvaltningsrevisjon (kommuneloven § 23-3)
 - «gjennomføre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, regeletterlevelse, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets (...) vedtak»
- ▶ Internkontroll (kommuneloven kapittel 25)
 - § 25-1: «sikre at lover og forskrifter følges»
- ▶ Vedtak fattet av bystyret eller byrådet i medhold av kommuneloven?
 - Etiske regler?
 - Bør det fattes vedtak som eksplisitt gjelder gjennomføring av kontroller eller opprettelse av registre?

Eksempler		
Hva ønskes klarlagt:	Mulige aktuelle opplysninger:	Behandlingsgrunnlag/rechtsgrunnlag:
Bierverv	Offentlig registrerte verv Offentlig registrerte eierinteresser Ikke-registrerte verv og eierinteresser	Artikkel 6 nr. 1 bokstav e Kontroll: Forvaltningsrevisjon/ internkontroll Forebygge ved register: ? NB: Husk personvernprinsippene!
Relasjon til mulige leverandører	Bankkonto Adresse Offentlig registrerte verv/eierinteresser Nærstående navn Nærstående adresse/ansettelsesforhold/ verv/eierinteresser	

Andre relevante forpliktelser

- ▶ Arbeidsmiljøloven kapittel 9: Krav til drøfting, informasjon og evaluering av kontrolltiltak
- ▶ Personvernforordningen artikkel 13 og 14: Krav til informasjon om behandling av personopplysninger
- ▶ Konferere med personvernombudet?

Minner om...

Kommuneadvokatens servicetelefon:

tlf. 948 32 351

man-fre kl. 09.00-14.30

